

NÂNG CAO Ý THỨC PHÁP LUẬT CHO HỌC VIÊN CÁC TRƯỜNG SĨ QUAN QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

ThS. ĐÀO VĂN MINH*

Sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật (PL) là đòi hỏi khách quan trong xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam XHCN. Trong Hiến pháp nước ta ghi rõ: “*Các cơ quan Nhà nước, tổ chức kinh tế, tổ chức xã hội, đơn vị vũ trang nhân dân và mọi công dân phải nghiêm chỉnh chấp hành Hiến pháp và PL, đấu tranh phòng ngừa và chống các tội phạm, các vi phạm Hiến pháp và PL*” (1). Do đó, chấp hành nghiêm PL là yêu cầu bắt buộc đối với mọi công dân. Trong quân đội, chấp hành PL, là chấp hành nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, kỉ luật quân đội (KLQĐ) và các chế độ quy định của đơn vị.

Thực tiễn những năm qua, nâng cao ý thức PL cho học viên (HV) trong các trường sĩ quan quân đội (SQQĐ) đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng; góp phần xây dựng nhà trường chính quy, tiên tiến, mẫu mực. HV, sau khi ra trường, trên cương vị chỉ huy thực hiện tốt chức trách, nhiệm vụ được giao. Phát huy truyền thống đó, trong những năm gần đây, các trường SQQĐ luôn coi trọng giáo dục nâng cao ý thức PL cho HV. Phần lớn HV có phẩm chất đạo đức tốt, ý thức tổ chức kỉ luật nghiêm, tích cực, chủ động trong học tập, rèn luyện và chấp hành pháp luật. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn còn một số ít HV chưa tự giác chấp hành nghiêm pháp luật, dẫn đến vi phạm pháp luật, KLQĐ, ảnh hưởng đến mức độ hoàn thành nhiệm vụ của cá nhân và đơn vị. Vì vậy, nâng cao ý thức PL cho HV trong các trường SQQĐ là rất cần thiết hiện nay.

1. Học viên trong các trường SQQĐ là những học sinh hoặc chiến sĩ làm nghĩa vụ quân sự đã tốt nghiệp trung học phổ thông, đảm bảo các điều kiện về sức khỏe, thể lực; tiêu chuẩn về phẩm chất chính trị để kết nạp vào Đảng; có trình độ kiến thức cơ bản, có tố chất chỉ huy, có nguyện vọng phục vụ lâu dài trong quân đội, đã vượt qua kì thi tuyển sinh vào trường SQQĐ theo quy định của Bộ GD-ĐT và quân đội qua đào tạo 4 năm, khi tốt nghiệp được phong quân hàm sĩ quan cấp thiếu úy (học giỏi hay có thành tích xuất sắc được phong quân hàm cấp trung úy), ra trường đảm nhiệm cương vị chỉ huy trong Quân đội nhân dân Việt Nam.

Các HV, luôn có ước mơ, hoài bão, khát vọng vươn lên trong học tập, rèn luyện, ham hiểu biết, cầu tiến bộ; có khả năng tư duy nhanh nhạy, thông minh, sáng tạo; thích tiếp xúc và hoạt động tập thể; có tình cảm trong sáng lành mạnh, mong muốn tự khẳng định mình; luôn phấn đấu trở thành người sĩ quan chỉ huy trong quân đội. Đây chính là sức mạnh nội sinh thôi thúc HV cố gắng, siêng năng, chăm chỉ học tập, tự giác chấp hành PL Nhà nước, KLQĐ.

Trên cơ sở những tri thức PL đã có, qua quá trình đào tạo tại trường SQQĐ, HV tiếp tục lĩnh hội, hoàn thiện tri thức mới; kết hợp giữa chấp hành PL với thực hiện nề nếp, chế độ, quy định, sinh hoạt hàng ngày. Trong môi trường hoạt động quân sự, tính nghiêm ngặt của điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, chế độ quy định của đơn vị, qua đó, giúp HV trưởng thành về mọi mặt; thực sự là một bước ngoặt quan trọng trong nghề nghiệp của mỗi người trong môi trường quân đội. Các thói quen thường ngày, tập quán, sở thích thỏa mái, tự do của cá nhân bị chế ước, chuyển hoá thành những thói quen thống nhất trong hành động quân sự. HV, tự giác điều chỉnh thái độ, hành vi theo nguyên tắc chuẩn mực pháp luật, thực hiện nghiêm điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, chế độ quy định của trường SQQĐ.

Tuy nhiên, bên cạnh đó, một số HV trong quá trình học tập tại trường chịu ảnh hưởng của những tác động đa dạng, nhiều chiều, có biểu hiện tính toán thiệt hơn, so bì được mất, ít nhiều ảnh hưởng đến việc chấp hành pháp luật. Còn có những HV mang nặng tác phong, nếp sống, thói quen của người sản xuất nhỏ nên hạn chế về kinh nghiệm, vốn sống. Mặt khác, tác động từ mặt trái của nền kinh tế thị trường làm cho việc tạo lập, rèn luyện lối sống, hành động theo Hiến pháp và PL thiếu vững chắc. Học tập trong trường SQQĐ cường độ, tốc độ, thời gian tự học có khác nhau, vì vậy, có HV còn biểu hiện tính tự do, buông thả trong chấp hành PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, chế độ quy định của đơn vị. Trước tình huống phức tạp, HV hay nóng nảy, bột phát, thiếu kiên trì,

* Học viện Lục quân

chịu đựng; thường hay lạc quan quá ngưỡng và cũng rất dễ chán nản, bi quan dẫn đến vi phạm PL Nhà nước, KLQĐ, các chế độ quy định của đơn vị. Do đó, quá trình nâng cao ý thức PL cho HV phải được tiến hành thường xuyên, bền bỉ, công phu với những nội dung, biện pháp phù hợp.

2. Nội dung nâng cao ý thức PL cho HV trong các trường SQQĐ

1) Nâng cao trình độ hiểu biết và khả năng vận dụng đúng đắn sáng tạo những vấn đề cơ bản lí luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về Nhà nước và xây dựng Nhà nước pháp quyền Việt Nam XHCN. Tăng cường nhận thức lí luận chung về Nhà nước và pháp luật; nguồn gốc, bản chất, chức năng của Nhà nước, Nhà nước XHCN; PL và PL XHCN, pháp chế XHCN; quy phạm PL và quan hệ PL XHCN; vi phạm PL và trách nhiệm pháp lí; Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; Luật Nghĩa vụ quân sự, Luật SQQĐ nhân dân Việt Nam, Luật An toàn giao thông và các luật khác. Thực hiện, nghiêm chỉnh điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, các quy định của đơn vị; rèn luyện đạo đức, lối sống theo pháp luật; tác phong lãnh đạo, quản lí chỉ huy của người sĩ quan chỉ huy; duy trì nghiêm KLQĐ trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao.

2) Nâng cao tri thức PL cho HV trong các trường SQQĐ. HV hiểu biết những nội dung cơ bản của pháp luật, hiểu rõ sự cần thiết phải tuân thủ những yêu cầu của PL Nhà nước, KLQĐ. Trong chương trình giáo dục, đào tạo HV được trang bị những tri thức cơ bản về pháp luật; tri thức lí luận pháp luật, pháp chế XHCN; hệ thống các quan điểm, tư tưởng của Đảng về xây dựng Nhà nước pháp quyền XHCN, xây dựng bộ máy và đổi mới hoạt động lập pháp, hành pháp, tư pháp. Trong đó, hệ thống các văn bản pháp luật, là cơ sở để điều tiết hành vi của người HV trong mọi quan hệ xã hội; các văn bản dưới luật, điều lệnh, điều lệ, kỉ luật quân đội, các quy định của đơn vị, giúp HV định hướng đúng trong hoạt động quân sự. Trong đời sống học tập, công tác hàng ngày, HV cần hiểu biết đầy đủ về công tác chỉ huy, quản lí đơn vị, quản lí con người, giúp HV nhận thức sâu sắc hơn về yêu cầu khách quan phải nâng cao tri thức pháp luật.

3) Nâng cao tình cảm, niềm tin PL cho HV trong các trường SQQĐ. Nhờ có tình cảm, niềm tin, mà HV chấp hành nghiêm pháp luật. V.I.Lênin

chỉ rõ: *"Không có sự cảm xúc của con người thì xưa nay không có và không thể có sự tìm tòi chân lí"* (2). Tình cảm là biểu hiện sự tán thành hoặc không tán thành, thiện cảm hay ác cảm, hài lòng hay bất bình của HV đối với những hành vi ứng xử pháp luật. Nhờ đó, HV biểu lộ những cảm xúc, sự tin tưởng và hành động chấp hành nghiêm túc hay lảng tránh các vấn đề pháp luật.

Khi HV có tình cảm và niềm tin PL thì thái độ của họ không thờ ơ, không thể vô cảm trước các quy tắc chuẩn mực pháp luật. Niềm tin vào sự nghiêm minh, công bằng và hiệu lực của pháp luật; tính tự giác, nghiêm minh của KLQĐ sẽ làm cho HV tuân theo PL một cách tự nguyện, tự giác, tích cực. Tình cảm, niềm tin PL còn kích thích sự lĩnh hội và vận dụng tri thức PL vào việc hoàn thành mọi nhiệm vụ. Xây dựng tình cảm, niềm tin PL là giáo dục cho HV có thái độ đúng đắn, tâm trạng phấn khởi, lạc quan, tin tưởng vào sự công bằng, tính nghiêm minh của pháp luật, thấy rõ sự cần thiết phải chấp hành pháp luật.

4) Nâng cao ý chí PL cho HV trong các trường SQQĐ. Định hướng HV kiên quyết vượt qua mọi khó khăn trở ngại, triệt để thực hiện mọi yêu cầu của PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, chế độ quy định của đơn vị, thực hiện thắng lợi mọi nhiệm vụ được giao. Ý chí được coi là mặt năng động của ý thức, là hình thức điều chỉnh hành vi tích cực nhất của con người. Giá trị của ý chí PL chủ yếu là ở ý nghĩa xã hội, nội dung đạo đức của mục đích hành động mà HV nỗ lực vươn tới.

Biểu hiện ý chí PL của HV thông qua ý chí quyết tâm rèn luyện, chấp hành nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, các quy định của đơn vị. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: *"Học phải đi đôi với hành. Học để hành càng ngày càng tốt hơn"* (3). Vì vậy, sự huy động cao của trí tuệ, sức lực và kiên quyết học tập, rèn luyện, chấp hành nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, các chế độ quy định của đơn vị, là một bộ phận quan trọng của ý chí PL ở HV. Ý chí pháp luật, thể hiện sự thống nhất giữa lời nói và việc làm, đấu tranh với các hành vi sai trái khác.

5) Nâng cao tính tích cực, tự giác chấp hành nghiêm PL của HV trong các trường SQQĐ. HV tích cực, tự giác chấp hành nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, các quy định của đơn vị. Thông qua quá trình quản lí bộ đội, duy trì chấp hành nghiêm pháp luật, kỉ luật theo yêu cầu chức trách, nhiệm vụ của người sĩ quan chỉ huy; gắn với mô hình, mục tiêu giáo dục, đào tạo đã xác định. Duy trì, thực

hiện nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ; các chế độ quy định của đơn vị; các quy chế, quy định của trường SQQĐ, đặc biệt, là quy chế giáo dục, đào tạo của nhà trường; mệnh lệnh, chỉ thị của người chỉ huy các cấp. Giáo dục nâng cao nhận thức, trách nhiệm về nghĩa vụ, quyền lợi quân nhân trước pháp luật; tuyên truyền những kinh nghiệm, kĩ năng thực thi pháp luật; phát huy tinh thần, thái độ, trách nhiệm trong quản lí, duy trì nghiêm kỉ luật trong quân đội.

3. Giải pháp cơ bản nâng cao ý thức PL cho HV trong các trường SQQĐ. Đây là một vấn đề rộng lớn, lâu dài, thường xuyên trong suốt quá trình giáo dục, đào tạo, là quá trình khó khăn, phức tạp nên phải có biện pháp phù hợp với trình độ nhận thức của HV. Để nâng cao ý thức PL của HV trong các trường SQQĐ có hiệu quả, cần tập trung vào các giải pháp chính sau:

1) Đổi mới nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp giáo dục nâng cao ý thức PL cho HV phải được tiến hành đồng bộ cả về nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục. Đổi mới nội dung giáo dục PL nâng cao chất lượng giáo dục pháp luật, là xây dựng nội dung, kết cấu chương trình giáo dục pháp luật, bảo đảm tính khoa học, có tính định hướng chính trị rõ ràng. Đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục PL nhằm nâng cao chất lượng giáo dục pháp luật; cần chủ động tích cực tiến hành nhiều hình thức, nhiều phương pháp, phải đi vào từng nhiệm vụ, hoạt động cụ thể, sát với đối tượng HV.

Nâng cao chất lượng giảng dạy môn *Nhà nước và PL* trong chương trình giáo dục, đào tạo. Đổi mới nội dung, chương trình và phương pháp dạy học phù hợp với cấp học, thực tiễn pháp lí và hoạt động xây dựng, huấn luyện, chiến đấu của đơn vị quân đội. Tổ chức tốt hoạt động chấp hành pháp luật; nâng cao chất lượng giáo dục PL cho HV trên nhiều lĩnh vực; quán triệt và thực hiện nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, kỉ luật quân đội, các chế độ quy định của đơn vị; tuyên truyền, vận động mọi người cùng thực hiện.

2) Tăng cường nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng đối với việc nâng cao ý thức PL cho HV. Làm cho mọi tổ chức, mọi lực lượng, mọi người nhận thức sâu sắc đúng đắn tầm quan trọng của pháp luật, ý thức chấp hành PL trong thực hiện nhiệm vụ xây dựng quân đội và đơn vị. Nâng cao nhận thức về PL nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, các quy định của đơn vị. Mọi người cần nắm vững, vận dụng tốt kinh nghiệm hay, những bài học quý nhằm nâng cao ý thức PL cho HV.

3) Tổ chức thực hiện chặt chẽ việc quản lí, duy trì nghiêm PL Nhà nước, điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, chế độ quy định của đơn vị HV. Tạo môi trường văn hóa PL thuận lợi của đơn vị HV để mỗi HV có điều kiện học tập, rèn luyện nâng cao ý thức pháp luật. Thực hiện và duy trì nghiêm điều lệnh, điều lệ, KLQĐ, chế độ quy định của đơn vị, chấp hành nghiêm pháp luật; xây dựng môi trường văn hóa PL trong đơn vị.

4) Phát huy tính tích cực, tự giác của từng HV trong các trường SQQĐ trong quá trình tự giác rèn luyện ý thức pháp luật. Bản thân HV phải xây dựng động cơ học tập đúng đắn và thường xuyên nâng cao thái độ, trách nhiệm, tự giác rèn luyện ý thức pháp luật. Lãnh đạo, chỉ huy các cấp, đặc biệt, đại đội, tiểu đoàn quản lí trực tiếp HV thường xuyên hướng dẫn, giúp đỡ xây dựng nội dung, chương trình, kế hoạch, biện pháp cụ thể tự giác rèn luyện PL của HV.

Nâng cao ý thức PL của HV trong các trường SQQĐ phải tiến hành đồng thời toàn diện các nội dung cơ bản như đã nêu trên. Mỗi một nội dung có vị trí, vai trò khác nhau, nhưng có mối quan hệ biện chứng với nhau trong một chỉnh thể thống nhất; khi thực hiện, cần có quan điểm toàn diện, phát huy sức mạnh tổng hợp, không quá đề cao hoặc xem nhẹ bất cứ một nội dung nào. Biện pháp nâng cao, phải tiến hành đồng bộ, gắn với đặc điểm riêng biệt của đối tượng và tình hình cụ thể của đơn vị. Để đào tạo ra người sĩ quan chỉ huy có những phẩm chất, năng lực cần thiết và có ý thức PL vững chắc đáp ứng với yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng quân đội và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN hiện nay. □

(1) Hiến pháp Nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992 (đã được sửa đổi, bổ sung năm 2001). NXB Chính trị quốc gia, H. 2002

(2) V.I.Lênin. **Toàn tập**, tập 25. NXB Chính trị quốc gia, H. 2005; tr. 131.

(3) Hồ Chí Minh. **Toàn tập**, tập 15. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, H. 2011; tr. 113.

SUMMARY

Raise awareness of law school students in the current military officers play a very important role. This article refers to a number of issues about the characteristics of students in the school military officers, legal content awareness to students in schools military officers. On that basis, we propose a fundamental solution to raise awareness for law students in the field army officers.